

# Regeringskansliets ägarförvaltning

## REGERINGENS FÖRVALTNINGSMANDAT

Statens medel och dess övriga tillgångar står till regeringens disposition enligt 9 kap 8 § regeringsformen. Enligt 9 § skall riksdagen fastställa grunderna – i den omfattning som behövs – för förvaltningen av statens egendom och förfogandet över den. Detta är det förvaltningsmandat regeringen har för förvaltningen av företaget med statligt ägande.

Detta innebär att regeringen skall höra riksdagen vid väsentliga ändringar av företagets inriktning, utspädning av ägandet, kapitaltillskott, bolagisering samt försäljningar och köp av aktier.

I lagen (1996:1059) om statsbudgeten anges att regeringen får sälja statens aktier i företag där staten har mindre än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar om inte riksdagen beslutat annat. Regeringen får däremot inte minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar.

Riksdagsbeslut krävs inte för extrautdelningar eller nedläggningar eftersom det ingår i den normala förvaltningen. Det krävs inte heller riksdagsbeslut avseende förvärv

eller avyttringar som företag genomför inom den verksamhetsinriktning som grundpropositionen anger. För en sammanställning över propositioner avseende de enskilda företagen se sid 104.

Enligt 7 kap 5 § regeringsformen har statsministern givit näringsministern ansvaret i frågor som gäller statens företagsäggande och som ställer krav på en enhetlig ägarpolitik eller avser styrelsenomineringar.

## GÄLLANDE BEMYNDIGANDEN

Riksdagen har givit regeringen bemyndigande att avveckla ägandet i Nordbanken Holding AB, numera Nordea AB och Svenska Skogsplantor AB. Riksdagen har även bemyndigat regeringen att minska statens ägande i Svensk Exportkredit AB. Riksdagen har, på initiativ av Näringsutskottet, upphävt den begränsning som tidigare fanns beträffande en eventuell minskning av ägandet i Telia AB. Begränsningen i det förra bemyndigandet innebar att regeringen kunde minska ägandet till lägst 51 procent. Nu kan regeringen, om man skulle önska, minska statens ägande i Telia AB till noll procent.

## ÄGARFÖRVALTNINGEN

### I REGERINGSKANSLIET

Regeringen har från och med årsskiftet 2002/03 samlat resurser och kompetens för förvaltningen av det statliga ägandet inom en särskild ägarenhet på Näringsdepartementet. Detta ger bättre förutsättningar för att kunna bedriva en enhetlig ägarpolitik med tydliga mål och riktlinjer för företagen. Den nya ägarenheten är huvudsakligen en sammanslagning av Näringsdepartementets enhet för statligt ägande och delar Finansdepartementets fastighets- och bolagsenhet. Näringsdepartementets ägarenhet ansvarar för merparten av de statligt ägda företag som förvaltas av Regeringskansliet.

Regeringskansliet har i uppdrag att aktivt följa och förvalta statens tillgångar så att värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i de fall det är aktuellt – de särskilda samhällsintressena uppfylls. Uppföljning och utvärdering sker genom såväl ekonomiska analyser och branschanalyser som genom styrelsearbete och dialog med styrelsens ordförande. I de fall företagen har särskilda mål förutom ekonomiskt värdeskapande



Foto: Lasse Nybom

Genom att samla resurser och kompetens för förvaltning av det statliga ägandet inom en särskild ägarenhet på Näringsdepartementet ges bättre förutsättningar för att kunna bedriva en enhetlig ägarpolitik.

följs dessa upp särskilt. Målen och deras uppföljning anges för varje företag i denna verksamhetsberättelse.

Inom ägarförvaltningens uppdrag ryms även att utveckla och implementera regeringens ägarpolicy och de verktyg som står till ägarens disposition i samtliga företag med statligt ägande. Därtill framställer Regeringskansliet den årliga skrivelsen för företag med statligt ägande som i stora delar utgörs av verksamhetsberättelsen för företag med statligt ägande.

Sammantaget förvaltar Näringsdepartementet 42 företag, tre affärsverk samt två avvecklingsbolag. 28 av företagen verkar med marknadsmässiga krav. För 13 företag ligger ansvaret för förvaltningen på andra departement. I dessa företag är näringsministern ansvarig i sådana frågor som ställer krav på enhetlig ägarpolitik eller avser styrelsenomineringar.

Finansdepartementet förvaltar Svenska Spel och Jordbruksdepartementet förvaltar SIS Miljömärkning. Socialdepartementet förvaltar Apoteket och Systembolaget som har socialpolitiska mål. Kulturdepartementet förvaltar Dramaten, Operan med kulturpolitiska mål samt Voksenåsen som är Norges nationalgåva till Sverige. Inom Miljödepartementet förvaltas Swedesurvey, Sydkraft SAKAB och Svenska Miljöstyrningsrå-

det som verkar inom miljöområdet. Utrikesdepartementet förvaltar svensk Exportkredit samt Swedfund International och Utbildningsdepartementet förvaltar Imego. Se även tabellerna nedan och på sid 21.

#### FÖRVALTNINGSKOSTNADER

I Regeringskansliet fanns under 2002 två bolagsenheter, en på Näringsdepartementet och en på Finansdepartementet. Dessa två enheter förvaltade 34 av 58 företag, exklusive de tre avvecklingsbolagen. Övriga företag handlades av personer på flera olika departement som även har andra arbetsuppgifter. De interna förvaltningskostnaderna för dessa redovisas inte här då de främst består av lönekostnader som även hänförs till andra arbetsuppgifter.

De interna kostnaderna omfattar löpande kostnader som till exempel löner och resor, kontorsmaterial. Köpta tjänster innefattar främst konsultarvoden inom finansiell och juridisk rådgivning samt framställandet av verksamhetsberättelser och kvartalsrapporter för företag med statligt ägande. Statens förvaltningskostnad för företag med statligt ägande uppgick till 55,7 (35,2) Mkr, varav 40 Mkr avsett externt köpta tjänster. Sammantaget motsvarar den totala förvaltningskostnaden

cirka 0,015 (0,01) procent av värdet på företagsfären som Näringsdepartementet bedömer är värd mellan 350 och 410 miljarder kronor. Det beräknade värdet varierar och beror på vilka antaganden som görs för respektive företag.



#### ÖVERSIKT FÖRETAG MED STATLIGT ÄGANDE

FINANSDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
Svenska Spel AB	100	S	Ja	Delvis monopol		
JORDBRUKSDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
SIS Miljömärkning AB	10,0	S	Nej		Delvis	4,4/32
KULTURDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
Kungliga Dramatiska Teatern AB	100	S	Nej		Delvis	178/237
Kungliga Operan AB	100	S	Nej		Delvis	308/367
Voksenåsen AS	100	S	Nej	Ensamställning	Delvis	
MILJÖDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
Swedesurvey AB	100	M	Ja			
AB Svenska Miljöstyrningsrådet	90,0	S	Nej	Ensamställning	Delvis	3
Sydkraft SAKAB AB	1 aktie	M				

NÄRINGSDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori <sup>1)</sup>	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
A/O Dom Shvetsii	36,0	M	Ja			
AB Swedcarrier	100	M	Ja			
Akademiska Hus AB	100	M	Ja	Delvis ensamställning		
Civitas Holding AB	100	M	Ja			
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	100	M	Ja	Delvis ensamställning		
Green Cargo AB	100	M	Ja			
Kasernen Fastighets AB	100	M	Ja			
Lernia AB	100	M	Ja			
LKAB	100	M	Ja			
Posten AB	100	M	Ja		Delvis	400/23 632
SBAB	100	M	Ja			
SJ AB	100	M	Ja			
Specialfastigheter Sverige AB	100	M	Ja	Delvis ensamställning		
Sveaskog AB	100	M	Ja			
Svenska Rymdaktiebolaget	100	M	Ja			
Svenska Skeppshypotekskassan	100	M	Ja			
Svenska Skogsplanter AB	100	M	Ja			
Sweroad AB	100	M	Ja			
V&S Vin och Sprit AB	100	M	Ja			
Vasakronan AB	100	M	Ja			
Vasallen AB	100	M	Ja			
Vattenfall AB	100	M	Ja			
Venantius AB	100	M	Nej			
Celtica AB	38,5	B	Ja			
Nordea AB	18,5	B	Ja			
OM AB	9,5	B	Ja			
SAS AB	21,4	B/M	Ja			
TeliaSonera AB	46,0	B/M	Ja			
AB Bostadsgaranti	50,0	S	Nej			
AB Svensk Bilprovning	52,0	S	Nej	Lagstadgat monopol		
A-banan Projekt AB	100	S	Nej		Delvis	
ALMI Företagspartner AB	100	S	Nej		Delvis	60/486
AB Göta kanalbolag	100	S	Nej		Delvis	17/40
IRECO Holding AB	55,0	S	Nej			
Luftfartsverket	Affärsverk	S	Ja	Delvis ensamställning		
Norrand Center AB	33,3	S	Nej			
Samhall AB	100	S	Nej		Delvis	4 262/8 557
Sjöfartsverket	Affärsverk	S	Ja		Delvis	136/1 450
SOS Alarm Sverige AB	50,0	S	Ja	Delvis ensamställning		150/619
SP Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	100	S	Ja		Delvis	58/469
Statens Väg- och Baninvest AB	100	S	Nej			
SVEDAB	100	S	Nej	Öresundsbroförbindelsen		
Svenska kraftnät, Affärsverket	Affärsverk	S	Ja			275/3 841
Sveriges Rese- och Turistråd AB	100	S	Nej		Delvis	
Teracom AB	100	S	Ja	Delvis monopol		3/1 784
SKDföretagen AB	100	Under avveckling				
Zenit Shipping AB	100	Under avveckling				

SOCIALDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
Apoteket AB	100	S	Ja	Lagstadgat monopol		
Systembolaget AB	100	S	Ja	Lagstadgat monopol		

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
Imego AB	100	M	Ja		Delvis	20/38

UTRIKESDEPARTEMENTET						
Företag	Ägarandel, %	Kategori	Resultatkrav	Konkurrens	Anslagsfinansiering	Anslag/Omsättning 2002, Mkr
AB Svensk Exportkredit	64,7	M	Ja			33/ 5 707
Swedfund International AB	100	S	Ja			

<sup>1)</sup> S – Företag med särskilda samhällsintresen.

M – Företag med marknadsmässiga krav.

B/M – Börsnoterade företag ingår dock i konsolideringen för företag med marknadsmässiga krav då statens ägarandel överstiger 20 procent.

B – Börsnoterade företag.

# Den statliga företagssfären 2002

Den svaga utvecklingen av världsekonomin 2002 påverkade den svenska konjunkturen negativt och därmed förutsättningarna för flera företag med statligt ägande. Resultatet för dessa företag halverades under året och uppgick till 8,6 (17,4) miljarder kronor. Det samlade egna kapitalet ökade till 195,2 (176,0) miljarder kronor 2002. Räntabiliteten på det egna kapitalet sjönk från 10,3 till 4,6 procent.

I slutet av 2001 började konjunkturindikatorerna vända uppåt och börsen gjorde en tillfällig andningspaus. År 2002 inleddes dock av nya negativa nyheter så som bland annat redovisningskandaler i USA. Konjunkturen såg emellertid ut att försätta stabiliseras under våren 2002, men under hösten blev krigshotet mot Irak alltmer konkret. Osäkerheten på marknaden bromsade konjunkturs återhämtning. Minskad osäkerhet är viktigt för att ekonomin och börskurserna skall stabiliseras, men även företagens investeringsvilja bidrar. Under 2002 har företagen dragit ned på sina investeringar och gjort kraftiga kostnadsbesparingar. Så länge osäkerheten är hög på marknaden kommer företagen att fortsätta att agera försiktigt.

Värdet på Stockholmsbörsen föll under året med 37 procent.

## FÖRSÄMRAT RESULTAT

Resultatet efter skatt för företagen med statligt ägande minskade med 8,9 miljarder 2002 till 8,6 (17,4) miljarder kronor. Det försämrade resultatet kan delvis förklaras av stora nedskrivningar.

Statens andel i TeliaSoneras förlust uppgick till -5,9 (1,3) miljarder kronor, en resultatförsämring på 7,2 miljarder kronor. TeliaSonera gjorde 2002 stora nedskrivningar av värdet främst inom International Carrier och den danska fastnätverksamheten.

Kraftiga resultatförsämringar redovisades även av Posten, SJ och Civitas. Resultatförsämringen i Civitas och Posten beror på att föregående års resultat kraftigt påverkats av reavinster. Sammanlagt minskade resultaten i dessa företag med 6,5 miljarder kronor.

De flesta företag, 38 av 52 företag (73 procent) i den statliga företagssfären, redovisade dock vinst eller nollresultat 2002. Detta kan jämföras med att endast cirka hälften av börsbolagen redovisade vinst. Bland dem som förbättrade sitt resultat finns bland annat Vattenfall, Samhall, Vin & Sprit, Svenska Spel, Sveaskog och LKAB. Dessa företag förbättrade resultatet med sammanlagt 5,2 miljarder kronor under 2002.

## ÖKAD NETTOOMSÄTTNING

Företagen med statligt ägande ökade omsättningen med 43,3 miljarder under 2002 till 337,5 (294,2) miljarder kronor. Ökningen förklaras främst av Vattenfall som konsoliderade nya verksamheter under 2002. Vattenfall ökade under 2002 omsättningen med 32,0 miljarder kronor.

Bland övriga företag som ökade sin omsättning återfinns bland annat Vin & Sprit och Posten. Dessa företag ökade omsättningen med 2,4 respektive 2,0 miljarder kronor. Apoteket och Svenska Spel ökade omsättningen med 8 respektive 15 procent.

## HALVERADE INVESTERINGAR OCH FÖRBÄTTRAT KASSAFLÖDE

Bruttoinvesteringarna för företag med statligt ägande halverades i princip under 2002 jämfört med föregående år från 129,0 miljarder till 67,6 miljarder kronor. Investeringarnivån i företagen minskade generellt under 2002 men i några företag märktes det särskilt. Till exempel minskade Vin & Sprit sina investeringar med 7,4 miljarder till 1,1 miljarder kronor.

Den minskade investeringsnivån under 2002 medförde även att företagets kassaflöden förbättrades avsevärt. Kassaflödena

påverkades inte heller av de stora nedskrivningar som förekom i några av företagen. Kassaflödet från löpande verksamhet ökade 2002 med 47 procent jämfört med 2001 och uppgick till 75,0 (50,9) miljarder kronor.

## FÖRETAG I SKILDA BRANSCHER MED OLIKA MÅL OCH KRAV

Företag med statligt ägande kan i princip delas in i två grupper; de som verkar under marknadsmässiga villkor och krav samt företag som främst har särskilda samhällsintressen att infria. I den första gruppen ställs marknadsmässiga avkastningskrav och utvärderingen sker därefter. I den andra gruppen skapas värde främst ur den samhällsnytta företagen åstadkommer. Utvärderingen av dessa företag blir därmed komplex.

Gränsdragningen mellan grupperna är inte alltid självklar. Ambitionen i verksamhetsberättelsen är dock att göra redovisningen av statens företagsengagemang och de enskilda företagen så tydlig som möjligt. Med uppdelningen blir bilden av såväl hela företagssfären som de enskilda företagens resultat och måluppfyllelse tydligare och därmed mer rättvisande.

Resultatet skiljer sig i vissa delar från det som redovisades i bokslutskommunikén. Det beror på att de konsoliderade resultat- och balansräkningarna som upprättats innehåller kompletterande uppgifter som inte fanns tillgängliga när bokslutskommunikén publicerades.

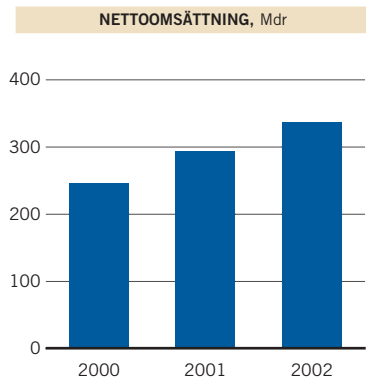
Konsolideringen, som är en form av summering, är gjord utan att det finns ett egentligt moderbolag. Principerna för redovisningen och uppdelningen av företagen redovisas i kapitlet redovisningsprinciper på sid 102.



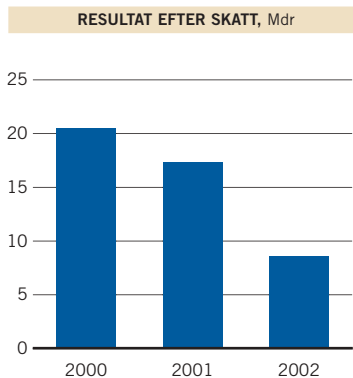
RESULTATRÄKNING, Mkr	2000	2001	2002
Nettoomsättning	246 749	294 165	337 487
Kostnader	-215 931	-274 003	-320 799
Jämförelsestörande poster	219	4 744	-375
Resultat från andelar i intresseföretag	1 197	7 685	143
<b>Rörelseresultat</b>	<b>32 232</b>	<b>32 592</b>	<b>16 455</b>
Finansiella intäkter	6 169	6 611	5 790
Finansiella kostnader	-8 818	-13 123	-13 791
<b>Resultat före skatt</b>	<b>29 583</b>	<b>26 080</b>	<b>8 454</b>
Skatt	-5 366	-6 961	-1 604
Minoritet	-3 753	-1 712	1 705
<b>Årets resultat</b>	<b>20 463</b>	<b>17 406</b>	<b>8 555</b>
<b>BALANSRÄKNING, Mkr</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
<b>Tillgångar</b>			
Ej räntebärande anläggningstillgångar	297 769	429 624	401 836
Räntebärande anläggningstillgångar	294 019	311 743	297 468
Ej räntebärande omsättningstillgångar	73 186	82 208	69 425
Räntebärande omsättningstillgångar	194 605	139 333	107 846
<b>Totala tillgångar</b>	<b>859 579</b>	<b>962 908</b>	<b>876 575</b>
<b>Eget kapital, avsättningar och skulder</b>			
Eget kapital	161 765	176 016	195 230
Minoritet	23 681	38 869	11 960
Räntebärande avsättningar	13 117	9 271	6 792
Ej räntebärande avsättningar	34 478	115 754	111 845
Räntebärande långfristiga skulder	397 850	368 248	315 371
Ej räntebärande långfristiga skulder	26 090	25 670	18 723
Räntebärande kortfristiga skulder	138 689	150 080	153 588
Ej räntebärande kortfristiga skulder	63 908	78 999	63 067
<b>Totala skulder och eget kapital</b>	<b>859 579</b>	<b>962 908</b>	<b>876 575</b>
<b>KASSAFLÖDE, Mkr</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
Kassaflöde från löpande verksamhet	47 401	50 925	75 005
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-83 633	-90 334	-59 767
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	36 725	37 723	-39 209
<b>ÖVRIGA UPPLYSNINGAR, Mkr</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>
Bruttoinvesteringar	89 726	128 980	67 640
Av- och nedskrivningar	21 240	34 128	43 772
Omsättning som avser anslag från staten	21 620	22 685	24 320
Räntabilitet på eget kapital, %	12,9	10,3	4,6
Soliditet, %	20,4	22,0	18,7
Utdelning	9 808	9 087	10 163
Medelantal anställda	196 758	201 059	199 302



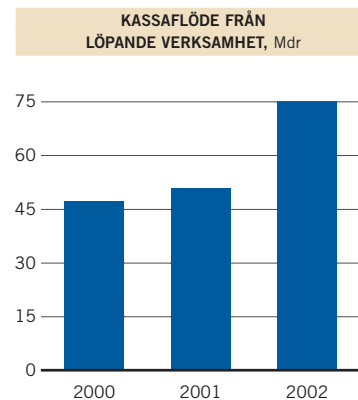
Foto: Mats Johansson



Nettoomsättningen ökade med 43 miljarder kronor 2002, varav Vattenfall stod för 32 miljarder.



Resultatet efter skatt halverades 2002, vilket delvis förklaras av stora nedskrivningar.



Kassaflödena, som inte påverkats av de stora nedskrivningarna, förbättrades avsevärt.

# Omsättning och resultat

## OMSÄTTNING OCH RESULTAT EFTER SKATT I FÖRETAG MED EN OMSÄTTNING ÖVER 500 MKR.

FÖRETAG	Omsättning			Resultat efter skatt		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Vattenfall AB	31 695	69 003	101 025	2 970	4 190	7 566
SAS AB	47 540	51 433	64 944	2 135	-1 064	-132
TeliaSonera AB	54 064	57 196	59 483	10 278	1 869	-8 067
Apoteket AB	27 866	29 668	32 026	-4	-126	12
Posten AB	24 508	21 668	23 632	-1 082	3 432	-788
Systembolaget AB	17 368	18 241	19 132	108	133	142
AB Svenska Spel	14 138	15 799	18 240	3 835	3 842	4 210
V&S Vin & Sprit AB	5 816	6 788	9 218	934	1 009	1 265
Samhall AB	10 090	9 084	8 557	244	-473	1
Sveaskog AB	488	431	8 390	105	70	579
Green Cargo AB	3 254	6 303	6 141	et	-177	-275
SJ AB	5 041	5 546	5 711	74	-49	-994
Luftfartsverket	5 007	5 088	5 384	447	13	105
LKAB	4 882	4 870	5 186	403	40	295
Akademiska Hus AB	3 712	4 057	4 277	567	567	495
Affärsverket svenska kraftnät	3 280	3 713	3 841	763	727	541
Civitas Holding AB (Vasakronan AB)	2 736	2 878	2 943	331	1 767	420
AB Swedcarrier	3 092	3 287	2 865	-8	-790	-449
Lernia AB	1 770	1 746	1 837	-160	12	27
Teracom AB	1 549	1 618	1 778	115	-301	-204
Sjöfartsverket	1 358	1 327	1 450	24	-45	18
AB Svensk Bilprovning	1 165	1 239	1 399	-43	-99	84
SBAB	890	1 058	1 163	337	388	444
Specialfastigheter Sverige AB	888	938	997	116	107	80
Svensk Exportkredit AB	963	729	664	602	541	480
SOS Alarm Sverige AB	569	583	619	27	11	0
SVEDAB	319	559	592	-125	-413	-347
Venantius AB	486	335	509	280	878	908



Det var 28 (27) företag med statligt ägande som omsatte mer än 500 Mkr. Av dessa omsatte sju (åtta) företag mer än 10 miljarder kronor. 16 (18) företag omsatte mellan 1 och 10 miljarder kronor

Störst omsättning hade Vattenfall, SAS, TeliaSonera, Apoteket och Posten, vilka stod för 83 procent av den totala omsättningen.

Omsättningen för företag med statligt ägande ökade med 13 (19) procent 2002. Ökningen förklaras främst av Vattenfall som, bland annat på grund av att Bewag konsoliderades i Vattenfall från och med den 1 februari 2002, ökade sin omsättning med 32 miljarder kronor 2002.

De högsta resultaten redovisades av Vattenfall, Svenska Spel (Svenska Spel är dock skattebefriat) och V&S Vin och Sprit. Resultatet efter skatt för dessa företag uppgick totalt till 13,0 miljarder kronor, varav Vattenfall stod för 7,6 miljarder kronor. Bland andra företag som förbättrade sitt resultat finns till exempel Samhall, SBAB, Sveaskog och LKAB.

Resultatet efter skatt för företag med statligt ägande minskade 2002 med 51 (15)

procent. Den största resultatförsämringen stod TeliaSonera för och statens andel av TeliaSoneras resultat försämrades med 7,2 miljarder kronor. Kraftiga resultatförsämringar redovisades även av Posten, SJ och Civitas. Resultatförsämringarna i Civitas och Posten beror på att föregående års resultat påverkats av reavinst. Sammanlagt minskade resultaten i dessa företag med 6,5 miljarder kronor.

De flesta företag (38 av 52 företag) i den statliga företagssfären redovisade dock vinst eller nollresultat 2002.



# Investeringar

Bruttoinvesteringarna i företag med statligt ägande minskade under 2002. Exklusive Telias förvärv av Sonera uppgick bruttoinvesteringarna i företagen med statligt ägande till 67,6 miljarder kronor vilket är en minskning med 48 procent från föregående år.

Rensat från Telias förvärv av Sonera OY minskade Telias bruttoinvesteringar till 9 095 (20 735) Mkr. Minskningen beror främst på minskade investeringar i International Carrier, den svenska fastnätsverksamheten samt i den mobila verksamheten.

Vattenfalls bruttoinvesteringar uppgick till 39 932 (43 443) Mkr. Av dessa utgjorde 30 650 (38 478) Mkr företagsförvärv och expansionsinvesteringar i anläggningstillgångar. De största företagsförvärren var Mirants aktier (44,76 procent) i Bewag och Hamburg Stads resterande aktier (25,1 procent) i HEW. Därtill har slutbetalning skett till tyska staten avseende privatiseringen av VEAG och LAUBAG. Vattenfalls investeringar i materiella anläggningstillgångar uppgick till 7 975 (7 454) Mkr.

Av SAS bruttoinvesteringar uppgick investeringar i flygplan och annan flygmateriel till 8 014 (5 141) Mkr.

Statens väg- och baninvests bruttoinvesteringar 3 360 (2 765) Mkr består av projektfinansieringar via dotterbolagen Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB samt av bygget av Botniabanan.

Sveaskogs bruttoinvesteringar under 2002 bestod i huvudsak (2 047 Mkr) av förvärvet av cirka 200 000 ha produktiv skogsmark samt sågverksrörelsen inom Korsnäs från Kinnevik.

Luftfartsverkets investeringar uppgick till 2 081 (3 224) Mkr. Hälften av investeringarna bestod den fortsatta utbyggnaden av terminalkapaciteten och den tredje rullbanan på Arlanda samt nytt flygtrafikledningssystem. Investeringarna utgjordes i övrigt huvudsakligen av ersättningsinvesteringar för att möjliggöra ett säkert, konkurrenskraftigt och miljöanpassat flyg.

Akademiska Hus investeringar bestod i huvudsak av ny- och ombyggnader.

Posten har under 2002 bland annat investerat 634 Mkr i det nya servicenätet och kassanätet. 228 Mkr har investerats i ett nytt affärsstödsystem.

V&S Vin och Sprits bruttoinvesteringar på 1 110 (8 539) Mkr bestod dels av förvärvet av Nordic Wine Group men även av nära 400 Mkr i kapacitets- och miljöinvesteringar i Åhus.

LKABs minskade investeringar förklaras främst av att stora strategiska investeringar i nya huvudnivåer, utbyggnad av verkskapaciteter och förberedelser för brytning av sjömalmen i Kiruna avslutats.

På grund Teracom's finansiella ställning var investeringarna väsentligt lägre under 2002 än under året innan.

Rensat från Swedcarriers förvärv av Affärsverket Statens järnvägars fastighetsbestånd har företags bruttoinvesteringar endast minskat med 24 Mkr till 140 Mkr. Av dessa är större delen hänförliga till dotterbolaget Jernhusens renoveringar och ombyggnader i befintliga fastigheter.

GreenCargos investeringar bestod i huvudsak av underhålls- investeringar i spårbundna fordon och expansionsinvesteringar i terminalfastigheter för tredjepartslogistik och kombitrafik.

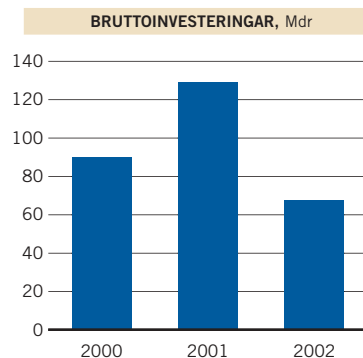
## BRUTTOINVESTERINGAR 2000–2002, Mkr

FÖRETAG	2000	2001	2002
TeliaSonera AB (46,0%)	47 742	20 735	54 438 <sup>1)</sup>
Vattenfall AB	23 840	43 443	39 932
SAS AB (21,4%)	9 886	10 850	9 654
Statens väg- och baninvest AB	304	2 765	3 360
Sveaskog AB	95	24 944 <sup>2)</sup>	2 426
Luftfartsverket	2 660	3 224	2 081
Akademiska hus AB	1 900	2 832	1 907
Posten AB	1 603	1 187	1 740
Vin & Sprit AB	1 093	8 539	1 110
Civitas Holding AB	2 949	1 009	708
Svenska Spel, AB	273	753	651
LKAB	943	1 069	560
Green Cargo AB	510	174	570
Affärsverket svenska kraftnät	998	363	460
Vasallen AB	475	644	439
SJ AB	et	1 291	342
Specialfastigheter Sverige AB	156	210	327
Apoteket AB	284	253	260
Systembolaget AB	393	278	232
Teracom AB	697	807	187
AB Svensk Bilprovning (52%)	98	98	165
AB Swedcarrier	112	7 903 <sup>3)</sup>	140
Sjöfartsverket	114	128	126
Samhall AB	274	246	94
SOS Alarm Sverige AB (50%)	22	49	66
AB Svensk Exportkredit (64,7%)	12	5	47
Lernia AB	47	36	39
SP Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	53	36	28
Svenska rymdaktiebolaget	288	49	27
SBAB	24	13	14
ALMI Företagspartner AB	17	10	14
AB Göta kanalbolag	8	5	7
Imego AB	7	18	6
Svenska Skogsplantor AB	16	11	5
Kungliga Dramatiska Teatern AB	9	6	5
Venantius AB	7	3	3
Kungliga Operan AB	5	3	3
Sveriges Rese- och Turistråd AB	0	1	1
Kasernen Fastighets AB	0	44	1

<sup>1)</sup> Inkluderar förvärvet av Sonera OY.

<sup>2)</sup> Inkluderar förvärvet av AssiDomän AB.

<sup>3)</sup> Inkluderar förvärv av affärsverkets Statens Järnvägars fastighetsbestånd.



Bruttoinvesteringarna minskade med 48 procent 2002. Rensat för Telias förvärv av Sonera OY minskade investeringarna med 56 procent.

# Anställda

Totalt var 199 302 anställda i företag med statligt ägande under 2002. Av dessa var 40 procent kvinnor. Fyra företag, Posten, SAS, Vattenfall och Samhall hade alla över 20 000 anställda. Sammanlagt 23 (23) företag hade fler än 500 anställda och 18 (19) företag hade fler än 1 000 anställda.

Största ökningarna i antalet anställda står Sveaskog, Vattenfall och SAS för. Sveaskogs ökning beror på förvärvet av Assi Domän. Vattenfalls ökning har sin förklaring i förvärven i Tyskland. Ökningen av antalet anställda i SAS beror på att anställda i Braathens och Spanair ingår med 5 310 personer.

Största minskningen i antalet anställda står TeliaSonera för. Minskningen är huvudsakligen hänförlig till avveckling och försäljning av verksamheter utanför kärnverksamheten.

I Posten och SAS fanns 42 procent (cirka 33 000) av kvinnorna anställda i företag med statligt ägande. Högst procentuell andel kvinnor finns i Apoteket där 90 procent av de anställda är kvinnor.

## REGIONAL FÖRDELNING

Statliga företag bidrar av flera skäl till en hög servicenivå och likvärdighet över hela landet. Flera av företagen till exempel ALMI Företagspartner, Lernia, Samhall och Vattenfall finns i alla län. Jämfört med ett genomsnitt av totalt anställda i Sverige är de statliga företagen överrepresenterade i regioner som till exempel Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Gotland och Östergötland. I många fall är företagens verksamhet av en sådan art, till exempel LKAB och Rymdbolaget att de finns på de platser där såväl produktionstillgångar som kompetens finns. Därmed lägger företag som staten äger en viktig grund för näringsverksamheten i alla delar av Sverige.

Många av de statligt ägda företagen arbetar sedan länge på helt konkurrensutsatta marknader. Andra har till följd av en avreglering, som drivits fram av den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen, på senare år övergått från att ha varit monopol till helt konkurrensutsatta företag. Dessa företag etablerar sin verksamhet utifrån helt affärsmässiga grunder.

Om företag har till uppgift att tillgodose speciella samhällsintressen, framgår detta av deras bolagsordningar eller av en särskild sektorslagstiftning eller andra beslut av riksdagen. I sådana fall finns

anslutande tillståndsvillkor eller avtal där det framgår om ett visst företag till exempel har en serviceskyldighet som omfattar hela landet. Exempel på företag som har en sådan serviceskyldighet är bland andra;

## FÖRETAG MED MER ÄN 500 ANSTÄLLDA

FÖRETAG	Medelantal anställda 2002	Andel i Sverige, %	Andel kvinnor, %	Förändring 2002-2001	Förändring 2002-2001	Förändring 2002-2001
				antal anställda totalt, %	antal anställda i Sverige, %	antal kvinnor, %
Posten AB	39 554	96	46	0	-2	3
SAS AB (21,4%)	35 506	26	43	14	0	18
Vattenfall AB	34 248	23	23	44	-2	46
Samhall AB	23 428	100	42	-6	-6	-5
TeliaSonera AB (46%)	17 277	73	44	-31	-40	-18
Apoteket AB	10 827	100	90	2	2	1
Lufftartsverket	4 507	100	36	0	0	-2
Green Cargo AB	3 737	97	12	-4	-5	0
SJ AB	3 666	100	38	2	3	2
LKAB	3 078	91	7	-3	-5	-8
Systembolaget AB	3 003	100	62	-12	-12	-13
Lernia AB	2 606	100	34	4	4	5
Sveaskog AB	2 433	98	13	1 201	1 171	1 973
AB Swedcarrier	2 279	100	8	-23	-23	-71
AB Svensk Bilprovning	2 181	100	12	-2	-2	-9
V&S Vin och Sprit AB	1 879	40	37	33	15	41
Sjöfartsverket	1 285	100	19	-2	-2	5
AB Svenska Spel	1 224	100	51	63	63	67
Teracom AB	997	99	22	-1	5	14
SOS Alarm Sverige AB	790	100	59	4	4	5
SP Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	582	100	24	1	1	4
Kungliga Operan AB	571	100	48	-5	-5	-1
ALMI Företagspartner AB	512	100	45	-2	-2	2

## ANSTÄLLDA PER LÄN<sup>1)</sup>

LÄN	Medelantal anställda	Andel, %	Rikssnitt <sup>2)</sup> , %
Blekinge	1 394	1	2
Dalarna	3 094	3	3
Gotland	1 085	1	1
Gävleborg	2 672	2	3
Halland	3 591	3	3
Jämtland	1 882	2	1
Jönköping	3 670	3	4
Kalmar	2 145	2	2
Kronoberg	2 161	2	2
Norrbotten	6 664	6	3
Skåne	11 923	11	12
Stockholm	23 470	21	23
Södermanland	2 686	2	3
Uppsala	4 186	4	3
Värmland	2 944	3	3
Västerbotten	3 457	3	3
Västernorrland	3 676	3	3
Västmanland	2 961	3	3
Västra Götaland	17 014	16	17
Örebro	3 485	3	3
Östergötland	5 163	5	5
<b>Totalt</b>	<b>109 323</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

<sup>1)</sup> Sammanställningen omfattar företag där statens ägarandel överstiger 20 procent. Dock finns ej motsvarande information för Bostadsgaranti, Civitas Holding, Dramaten, LfV, SAS, Vin & Sprit, Sveaskog och TeliaSonera att tillgå.

<sup>2)</sup> Källa SCB.



Svensk Bilprovning, Apoteket, Systembolaget och Posten.

Regeringen ser mycket positivt på att de statligt ägda företagen finns representerade i hela landet. På så sätt bidrar de

statligt ägda företagen naturligt till att jämna ut balansen mellan olika regioner med olika förutsättningar. Detta förhållande gynnar den regionala utvecklingen i hela landet. Mot denna bakgrund är det

därför väsentligt att företag med statligt ägande, inom ramen för respektive företags marknadsförutsättningar, även beaktar verksamhetens betydelse ur ett regionalt perspektiv.



#### UTLANDSVERKSAMHET

Både försäljning och antalet anställda i utlandet ökade under året i företagen med statligt ägande. Antalet anställda utomlands uppgick till 60 400 (45 700), vilket motsvarar 30 (23) procent av totalt antal anställda.

Utlandsförsäljningen uppgick till 103 238 (70 151) Mkr.

Den största ökningen av utlandsverksamheten under 2002 stod Vattenfall för.

#### UTLANDSFÖRSÄLJNING OCH ANSTÄLLDA UTMOMLANDS

FÖRETAG	Utlandsförsäljning, Mkr			Anställda utomlands		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Vattenfall AB	8 558	38 641	67 686	5 037	15 667	26 265
SAS (21,4%)	et	et	et	20 933	21 725	26 188
TeliaSonera AB	9 602	12 741	16 998	4 924	4 057	4 684
Posten AB	180	336	1 984	552	710	1 658
V&S Vin & Sprit AB	4 437	5 437	7 494	704	762	1 134
LKAB	3 134	3 399	3 581	273	281	319
Sveaskog AB	0	0	3 797	0	0	56
Sweroad AB	58	68	73	30	40	45
Sveriges Rese- och Turistråd AB	0	0	0	22	22	22
Swedesurvey AB	101	93	91	9	16	15
Teracom AB	0	0	63	4	4	8
Lernia AB	0	6	9	0	0	2
Affärsverket Svenska kraftnät	262	372	0	2	3	2
Svenska rymdaktiebolaget	337	325	313	1	1	1
AB Swedcarrier	0	46	56	et	0	1
Imego AB	1	11	0	0	0	0
Apoteket AB	14	16	22	0	0	0
Samhall AB	1 599	1 174	1 013	1	0	0
SP Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB	55	58	58	0	0	0
Svenska Skogsplantor AB	12	20	0	0	0	0
AssiDomän AB	20 605	7 412	et	9 074	2 406	et
Svenska Lagerhus AB	0	0	et	5	7	et
A/O Dom Shvetsii	21	20	et	2	2	et
<b>Totalt</b>	<b>28 350</b>	<b>62 743</b>	<b>103 238</b>	<b>32 493</b>	<b>45 703</b>	<b>60 400</b>

# Utdelning

Utdelningarna från de statligt ägda företagen ger ett väsentligt bidrag till statens budget. Trots den sammantaget sämre ekonomiska utvecklingen under 2002 kommer statens andel av utdelningarna att uppgå till drygt 10 miljarder kronor.

Totalt 24 (21) företag lämnar utdelningar. Svenska Spel är skattebefriat och delar ut hela sitt resultat. Den ena delen utbetalas som bidrag till Riksidrottsförbundet och Ungdomsstyrelsen den andra delen betalas in till staten. Bland företag som ökar sina utdelningar märks just Svenska Spel men även Vattenfall, TeliaSonera, Sveaskog och SBAB. Dessa företag utom TeliaSonera redovisade även förbättrat resultat under 2002. TeliaSoneras ökade utdelning förklaras av en förändrad utdelningspolicy.

De fem företagen Svenska Spel, Vattenfall, Nordea, TeliaSonera och V&S Vin och Sprit står för över 80 procent av de sammanlagda utdelningarna från företagen med statligt ägande.

Läs mer om företagens utdelningspolicy på respektive företagspresentation (sid 34 ff).

## STATENS ANDEL AV FÖRETAGENS UTDELNINGAR, Mkr

FÖRETAG	1999	2000	2001	2002
Svenska Spel AB <sup>1)</sup>	3 563	3 561	3 806	4 210
Vattenfall AB	1 500	990	1 030	1 485
Nordea AB (18,5%)	949	1 084	1 140	1 122
TeliaSonera AB (46,0%)	1 470	1 060	424	847
V&S Vin & Sprit AB	230	455	500	500
Affärsverket Svenska kraftnät	814	496	474	356
Sveaskog AB	0	0	0	296
Akademiska hus AB	600	200	270	245
LKAB	231	231	231	231
Civitas Holding AB	164	165	537	216
AB Svensk Exportkredit (64,7%)	225	259	233	207
SBAB	89	103	120	137
Apoteket AB	100	100	0	100
Systembolaget AB	50	80	80	80
Specialfastigheter Sverige AB	60	116	54	40
Luftfartsverket	0	52	4	35
Vasallen AB	0	8	13	17
Kasernen Fastighets AB	2	3	3	10
Lernia AB	0	0	6	9
OM AB (9,5%)	32	48	8	8
Sjöfartsverket	0	8	0	6
SOS Alarm Sverige AB (50%)	3	4	2	2
SweRoad	0	0	0	2
Svenska rymdaktiebolaget	9	0	2	1
Svenska Lagerhus AB	7	0	0	0
Swedfund International AB	0	112	36	0
SAS AB (21,4%)	141	158	0	0
Svenska Skogsplantor AB	3	2	0	0
Teracom AB	0	13	0	0
Förvaltningaktiebolaget Statum	11 400	300	114	0
AssiDomän AB	230	200	0	et
<b>Totalt</b>	<b>21 498</b>	<b>9 808</b>	<b>9 087</b>	<b>10 163</b>

<sup>1)</sup> Svenska Spels resultat delas ut i sin helhet. Av företagets vinstmedel, 4 210 (3 842) Mkr, utbetalas 910 (509) Mkr till föreningslivet.



Foto: Lasse Nybom

Trots den sammantaget sämre ekonomiska utvecklingen under 2002 uppgår statens andel av utdelningarna till drygt 10 miljarder kronor.